

KRISEN I EUROLAND

1. HISTORIEN OM EURO
2. HVA BETYR DET IKKE Å HA EGEN VALUTA?
3. NÆRMERE OM HVA GREKERNE SELV KAN GJØRE
4. FELLES FINANSPOLITIKK?
5. KONSEKVENSER FOR NORGE

1. HISTORIEN OM EURO

Politisk prosjekt

Helmut Kohl: *Tyskland er vårt fedreland. Europa er vår fremtid.*

Euro som bindemiddel de vesteuropeiske landene imellom.

Binde et gjenforenet og stort Tyskland til den vesteuropeiske, demokratiske masten.

God tanke. Grei konstruksjon.

Men ikke forberedt skikkelig.

Og ikke etterlevd skikkelig.

Hva kreves for at land kan ha glede av felles mynt?

Felles kultur hva gjelder holdninger til

- Lav inflasjon
- Orden i statlige finanser
- Samme vaner

Hva kan vi si om Hellas og Italia, versus Tyskland og Nederland her?

Store forskjeller. Burde hatt minst fem års prosjekt til opplæring.

I stedet, økonomene driver med det de kan litt om.

Sammenfallende konjunkturer, og det passer godt med felles valuta

I januar 1999, euroen kommer. Elleve land er med. Bare kontopenger i starten.
Tre år senere som sedler og mynt. Hellas blir med. Har jukset med tallene.
Nå er det 17 land som bruker euro som valuta.

Viktige prinsipper:

- Stabilitets- og Vekstpakten (SVP) og hvert land må begrense underskudd i statsfinansene (tre prosent av BNP) og i sin statsgjeld (60 prosent av BNP).
- Ingen land skal påta seg ansvar for gjeld i andre land

Begge prinsippene brutt.

2003 – Tyskland holder ikke statsfinansene innen rammer.
Reglene endres og bot betales ikke.
Konsekvenser? Da trenger vel ikke andre å holde reglene heller?

Krisen fra 2008 – og European Financial Stability Facility (EFSF)
etableres, med formål å hjelpe land som har problemer med å
betjene statsgjelden (Hellas, Portugal og Irland).

2. HVA BETYR DET IKKE Å HA EGEN VALUTA?

Kan ikke lenger devaluere for å bedre konkurransevne.

Kan ikke lenger inflatere vekk realverdi av innenlandsk gjeld.

Mekanismer for sanering av gjeld er borte.

Problemet er ikke at Hellas kan gå konkurs.

Problemet er at Hellas IKKE kan gå konkurs.

Ingen skifterett å levere Hellas til.

Ingen grei ordning for hvem som skal ta hvilke tap.

- Greske skattebetalere
- Eiere av greske statsobligasjoner
- Tyske skattebetalere (og andre euro-lands)

La eiere av greske statsobligasjoner være med å bære tapene.

Kan risikere at tyske banker da få problemer.

I så fall får Angela Merkel løse dette problemet.

Lot tiden gå slik at bankene ble bedre kapitalisert

Skrev ned greske statsobligasjoner i privat eie med om lag 50 prosent

LTRO – longer-term refinance operation – og banker i euroland får låne bømtevis av euro i tre år til 1 prosent rente

Kjøper statspapirer. Rentene faller i Spania, Italia etc.

MEN: Hva skjer om tre år når lånene skal innfris? Og hvilke incentiver har bankene nå til å gjøre de nødvendige omstillinger?

3. NÆRMERE OM HVA GREKERNE SELV KAN GJØRE

- Hvordan komme omfattende korrupsjon til livs?
- Hvordan få på plass bedre skatteinnkreving?

Mulig med lønnsreduksjoner over hele linja?

MEN: Hva da med etterspørsel, produksjon og sysselsetting?

Skille mellom **BALANSEPROBLEMET** og **STRØMNINGSPROBLEMET**. Det første har med nedskrivning av gjeld å gjøre. Det andre med løpende produksjon, sysselsetting og inntekt.

4. FELLES FINANSPOLITIKK

Utstedelse av euro-obligasjoner som hele EU (eller alle eurolandene) i fellesskap er ansvarlige for betjening av, på solidarisk basis.

Finanspolitikk for det enkelte euro-land et anliggende for Brussel.

Utvide en monetær union til også å bli en finanspolitisk union.

Det betyr overføringer internt i EU, mellom land.

På samme vis som overføringer internt i USA, mellom stater

MEN: Mangler demokratisk grunnlag for dette.

Tidkrevende og omstendelig prosess før den kan iverksettes.

Er solidariteten tilstede mellom de 17 landene?

5. KONSEKVENSER FOR NORGE

NOK kan fremstå som interessant ”fluktvaluta”

MEN: Lite likvid marked, og vi får håpe det ikke skjer

OM det skjer betyr det at NOK styrker seg kraftig.

Husk, ca 7,25 kroner for en euro i 2002

Eksport og industri får problemer.

Billigere med Sydenturer.

Renten settes ned for å holde inflasjonsmålet.

Investeringer i industri reduseres

MEN: Handlingsregelen under press.

Staten kan presses til å ruset opp infrastruktur raskere

MEN: Øystein Olsen vrir debatten; må bruke MINDRE oljepenger. Og Aftenposten følger opp

Nye oljefunn og oljesektoren holder høyden lenger.

”Permanentinntekten” går da opp.

Det trekker i retning av at vi kan bruke mer.

